

B i j l a g e 1 :
E c o l o g i s c h o n d e r z o e k

Ecologische beoordeling bestemmingsplan Wergea

Opdrachtgever	Gemeente Leeuwarden
Referentie	Stoker, O. 2014. Ecologische beoordeling bestemmingsplan Wergea. A&W-notitie 2199.lwdraam.14 #2. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.
Projectcode	2199.lwr.14 #2
Status	Definitief
Datum	2 oktober 2014
Projectleider	R. Strijkstra
Autorisatie	Goedgekeurd, E. van der Heijden

Inhoud

1. Inleiding
2. Omschrijving bestemmingsplangebied
3. Beschermde natuurwaarden
4. Effectbepaling en beoordeling
5. Conclusies
6. Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Suderwei 2
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
tel. 0511 – 474764, fax 0511 – 472740
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto 1 t/m 6
Impressies van het plangebied (foto's A&W 2014)

1. Inleiding

De gemeente Leeuwarden is voornemens drie bestemmingsplannen samen te voegen tot één nieuw bestemmingsplan, namelijk 'bestemmingsplan Wergea'. De samen te voegen bestemmingsplangebieden zijn 'Wergea- Kom', 'Wergea- West fase 1 en 2 (Grut Palma)' en 'Staande Mastroute Omleiding Wergea-West'. Het nieuwe bestemmingsplan is conserverend van aard.

Deze notitie bevat:

- Een beknopte beschrijving van de ecologische waarden binnen de grenzen van het nieuwe bestemmingsplangebied. Daarbij is gebruik gemaakt van verscheidene informatiebronnen (recente verspreidingsatlassen en websites) en heeft een oriënterend veldbezoek plaatsgevonden op 1 augustus 2014.
- Een advisering over mogelijke knelpunten met ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, die opgenomen kunnen worden in het nieuwe bestemmingsplan.

2. Omschrijving bestemmingsplangebied

De begrenzing van het bestemmingsplangebied staat weergegeven in figuur 1. Het plangebied wordt begrenst door de Himpensermar aan de noordwestkant, aan de zuidwestkant door de Ringsleat en aan de zuidoostkant door Hilleburen. De oostgrens loopt door agrarische percelen gelegen nabij de Warstienserdyk, de Wartensterdyk en de Foudering.

Het bestemmingsplangebied bestaat grotendeels uit bebouwing, infrastructuur en brede waterwegen. In de bebouwde kom is opgaande begroeiing aanwezig in tuinen, plantsoenen en langs wegen. Het overige deel bestaat uit agrarisch gebied met poldersloten.

3. Beschermde natuurwaarden

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden (gebieden en soorten) die aanwezig (kunnen) zijn binnen en nabij het bestemmingsplangebied.

3.1 Natuurbeschermingswet: beschermde gebieden

Het bestemmingsplangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de 'Alde Feanen', dat op ongeveer 3 km ten zuidoosten van het bestemmingsplangebied ligt. Een ander Natura 2000-gebied in de nabije omgeving van het bestemmingsplangebied is 'Groote Wielen' (ongeveer 8 km noordoostelijk). Overige Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstanden tot het plangebied en zijn daardoor niet relevant voor deze ecologische beoordeling.

De bovengenoemde Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor verscheidene soorten, waarvoor in het ontwerpbesluit instandhoudingsdoelen zijn gesteld. Dit betreft voor beide gebieden bepaalde Habitattypen (vegetatietypen), Noordse woelmuis, Bittervoorn,

Meervleermuis, enkele broedvogels, ganzen en eenden. Daarnaast is de 'Alde Feanen' aangewezen voor Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad.

Omdat de Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat alle projecten en handelingen moeten worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, is in hoofdstuk 4 de zogenaamde 'Voortoets' uitgevoerd. Hierin is bepaald welke aangewezen natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden 'Groote Wielen' en de 'Alde Feanen' mogelijk negatieve effecten ondervinden door ruimtelijke ontwikkelingen die uitvoerbaar zijn binnen het nieuwe bestemmingsplan.

3.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

Het bestemmingsplangebied maakt geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Ook rust op het gebied geen bescherming op grond van overige wet- en regelgeving ten aanzien van natuurgebieden (ganzenvoeragegebied, gebied van openheid en rust voor weidevogels, e.d.).

3.3 Flora- en faunawet: beschermde soorten

Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten mogelijk van het bestemmingsplangebied gebruikmaken. Naast de resultaten van het veldbezoek aan het plangebied, zijn gegevens ontleend van de Ecologische Basiskaart gemeente Leeuwarden (Biezenaar & Miedema 2011), de ecologische beoordeling van het bestemmingsplan buitengebied Leeuwarden (Greve 2012), De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008 (betreffende ongewervelde diersoorten), Delft *et al.* 2013 en de websites van RAVON (betreffende amfibieën en reptielen), Melis *et al.* 2013 (informatie over vissen) en Melis 2012 (betreffende zoogdieren).

Planten

Het grootste deel van de begroeiing is aangeplant en er is nauwelijks of geen gelegenheid voor natuurlijk gevormde vegetaties. Bovendien zijn de graslandpercelen voedselrijk en worden ze intensief beheerd. Om deze redenen worden in het plangebied geen beschermde plantensoorten verwacht, met uitzondering van de licht beschermde Zwanenbloem. Mogelijk kunnen in enkele watergangen in het plangebied groeiplaatsen van deze soort aanwezig zijn.

Ongewervelde diersoorten

Gezien de verspreidingsgegevens en de ecologische randvoorwaarden die (veelal 'kritische') wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten aan hun omgeving stellen, wordt verwacht dat in het bestemmingsplangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten voorkomen.

Vissen

In de omgeving van het bestemmingsplangebied zijn waarnemingen bekend van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad en de zwaar beschermde Bittervoorn (Melis *et al.* 2013). In het plangebied zijn diverse watergangen aanwezig die geschikt zijn als leefgebied van de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn. De Ringsleat aan de zuidkant van het plangebied heeft oevers met stortsteen, waardoor deze watergang geschikt is voor Rivierdonderpad. Gezien de verspreidingsgegevens en aanwezige biotopen in het plangebied worden er geen andere beschermde vissoorten verwacht.

Amfibieën

In de directe omgeving van het bestemmingsplangebied komt alleen een aantal licht beschermde soorten voor, zoals Gewone pad, Bruine kikker, Meerkikker en Kleine watersalamander. De waterpartijen in het plangebied kunnen eventueel geschikt zijn voor deze soorten, waardoor deze ook binnen het plangebied aanwezig (kunnen) zijn. Er worden geen middelzwaar- of zwaar beschermde amfibieënsoorten in het plangebied verwacht, omdat het plangebied niet voldoet aan de habitateisen van deze soorten.

Reptielen

Gezien de aard van de binnen het bestemmingsplangebied beschikbare biotopen, is het plangebied ongeschikt als leefgebied voor reptielen. Reptielen worden daarom hier niet verwacht.

Vogels

In het bestemmingsplangebied is opgaande begroeiing van bomen en struiken aanwezig. Daarom kunnen hier vogels voorkomen die broeden in bebouwd- en parkachtig gebied, zoals Merel, Vink, mezen, Heggenmus, Winterkoning en Roodborst. Binnen de bebouwde kom kunnen ook soorten tot broeden komen in of aan huizen, zoals Huiszwaluw, Huismus en Gierzwaluw, of nestkolonies in bomen vormen (Roeken). In de oevervegetatie van watergangen kunnen soorten als Wilde eend, Waterhoen, Meerkoet en Fuut tot broeden komen.

Vleermuizen

Er zijn volgens de verspreidingsgegevens zeven verschillende vleermuissoorten in de omgeving van het plangebied waargenomen. Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Een aantal van deze soorten kan het plangebied gebruiken als deel van hun leefgebied. Het gaat om Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en Watervleermuis. De overige vleermuissoorten worden niet in het bestemmingsplangebied verwacht, omdat de omgeving niet aan de habitateisen van deze soorten voldoet.

Voor vleermuizen zijn drie elementen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit ervan. Deze zijn: verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Het bestemmingsplangebied kan ten aanzien van deze drie elementen van belang zijn voor bovengenoemde soorten.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en (oude) bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. De vleermuissoorten die meestal verblijfplaatsen in gebouwen gebruiken, zijn Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis. Een soort die verblijfplaatsen in boomholten gebruikt, is de Watervleermuis. Ruige dwergvleermuis is een soort die zowel verblijfplaatsen heeft in gebouwen als in bomen.

De meeste bomen in het plangebied zijn te jong, te dun of staan te geïsoleerd om verblijfplaatsen van vleermuizen te herbergen. Mogelijk kan in een enkele boom een individueel mannetje van bijvoorbeeld Ruige dwergvleermuis een paarverblijfplaats hebben. Er

zijn in het bestemmingsplangebied veel potentieel geschikte locaties voor vleermuisverblijfplaatsen in gebouwen aanwezig. Ook is in het verleden een kraamkolonie van Meervleermuizen aangetroffen in drie huizen in Wergea (Haarsma 2008). Er is daarom een vrij grote kans, dat in het plangebied verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, zoals in (spouwmuren van) woningen of op kerkzolders.

Foerageergebied

De bovengenoemde vleermuissoorten foerageren in verschillende jachtbiotopen. Binnen het plangebied is enige diversiteit aan biotopen aanwezig, zodat de verschillende soorten hier in principe geschikt foerageergebied vinden. Nabij de bebouwing kunnen soorten foerageren als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Boven de watergangen kan Watervleermuis en Meervleermuis foerageren.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken de meeste vleermuizen om zich te oriënteren gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels en (oevers van) sloten en andere waterpartijen. Meervleermuis en Watervleermuis gebruiken vooral vliegroutes die boven water liggen, de overige soorten maken gebruik van bovengenoemde elementen boven land.

Lijnvormige doorgaande structuren zijn binnen en in de omgeving van het plangebied aanwezig. Binnen het plangebied kunnen daar, waar de verlichting dat toelaat, (delen van) vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn van alle bovengenoemde soorten, zoals langs bomenrijen, donkere tuinen en plantsoenen en boven de watergangen. De brede watergangen, zoals 'De Wergeaster Feart', 'De Foudering' en 'De Ringsleat' zijn zeer geschikt als vliegroutes van Meervleermuis en Watervleermuis.

Overige beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving komen naast vleermuizen ook andere zoogdiersoorten voor waarop verschillende wettelijke beschermingsregimes van toepassing zijn. Hieronder is per beschermingsregime besproken welke zoogdieren gebruik kunnen maken van het plangebied.

Licht beschermde zoogdiersoorten

Binnen het bestemmingsplangebied komen waarschijnlijk verscheidene licht beschermde zoogdieren voor, zoals Egel, Mol, Haas en verschillende (spits)muizensoorten (Melis 2012). Het valt te verwachten dat enkele van deze soorten ook in het plangebied geschikt leefgebied hebben gevonden.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van het bestemmingsplangebied komt de middelzwaar beschermde Steenmarter voor, die gedurende de laatste decennia een uitbreiding van het leefgebied laat zien, waarbij bebouwd gebied niet wordt geschuwd. Het is niet uitgesloten dat binnen het plangebied verblijfplaatsen van Steenmarter aanwezig zijn. Ook kan het plangebied deel uitmaken van het foerageergebied van deze soort.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten

In de ruime omgeving van het bestemmingsplangebied komen de zwaar beschermde Waterspitsmuis en Noordse Woelmuis voor. Deze soorten worden echter niet binnen het

plangebied verwacht door het ontbreken van geschikte biotopen en de grote mate van verstoring.

Figuur 1. Begrenzing bestemmingsplangebied Wergea

4. Effectbepaling en beoordeling

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden binnen en nabij het plangebied (hoofdstuk 3), zijn in hoofdstuk 4 de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten ondervinden door ruimtelijke ontwikkelingen die uitvoerbaar zijn binnen het nieuwe bestemmingsplan 'Wergea'. Er is aangegeven bij welke ingrepen mogelijk effecten optreden en hoe dient te worden gehandeld in geval van mogelijk optredende effecten.

4.1 Natuurbeschermingswet: Voortoets

Een activiteit die buiten een Natura 2000-gebied plaatsvindt, kan op twee manieren invloed hebben op de aangewezen natuurwaarden van het Natura 2000-gebied. Als eerste kan vanuit het plangebied verstoring optreden die tot binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied reikt (zoals geluidsverstoring en emissie van stoffen). Ten tweede kunnen aangewezen soorten die mobiel zijn (zoals vogels en vleermuizen) ook buiten het Natura 2000-gebied voorkomen en daar door een activiteit worden verstoord. In beide gevallen kan dan sprake zijn van een conflict met de Natuurbeschermingswet.

Voor een aantal van deze aangewezen Natura 2000-waarden geldt, dat ze geen ecologische relatie hebben met het bestemmingsplangebied 'Wergea' en de directe omgeving ervan. Dit hangt samen met de verspreiding van de soorten, het gebruik en de huidige kenmerken van het gebied en/of de ecologische randvoorwaarden die soorten aan hun leefgebied stellen. Dit geldt voor de habitattypen en de habitatrichtlijnsoorten Noordse woelmuis, Grote modderkruiper en de aangewezen broedvogelsoorten (zie Biezenaar & Miedema 2011, Greve 2012).

Voor de aangewezen vissoorten Bittervoorn (Alde Feanen en Groote Wielen), Rivierdonderpad en Kleine modderkruiper (Alde Feanen) geldt dat deze hoogstwaarschijnlijk voorkomen in het plangebied (Biezenaar & Miedema 2011, Melis *et al.* 2013). Door de beperkte migratieafstand van deze soorten, is een ecologische relatie met de Groote Wielen en/of Alde Feanen uit te sluiten (Brouwer *et al.* 2008, Brenninkmeijer *et al.* 2008).

De ganzensoorten en Smient die zijn aangewezen als niet-broedvogels, slapen binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied en foerageren gedurende het winterhalfjaar op de agrarische percelen in de omgeving ervan. De agrarische percelen in het bestemmingsplangebied zijn in principe geschikt als foerageergebied van bovengenoemde soorten. Echter, door de grote mate van (menselijke) verstoring zijn deze percelen marginaal voor de betreffende soorten. Bovendien is in de omgeving van het bestemmingsplangebied voldoende alternatief, en kwalitatief beter, foerageergebied beschikbaar. Het is daarom uit te sluiten dat er een ecologische relatie is tussen het bestemmingsplangebied en de aangewezen ganzensoorten en Smient.

Een andere mobiele soort die is aangewezen voor beide Natura 2000-gebieden is de Meervleermuis. Deze soort foerageert in de Natura 2000-gebieden en heeft zijn verblijfplaatsen in gebouwen buiten de begrenzing van deze gebieden. De Meervleermuis legt tussen de verblijfplaats en het foerageergebied afstanden tot 10 à 15 km af. Het is daarom niet uit te sluiten dat er een ecologische relatie bestaat tussen eventuele verblijfplaatsen binnen het plangebied en het foerageergebied binnen de Groote Wielen en de Alde Feanen. Ook kunnen

(delen van) vliegroutes aanwezig zijn en kan het plangebied deel uitmaken van foerageergebied van Meervleermuis. De brede watergangen, zoals 'De Wergeaster Feart', 'De Foudering' en 'De Ringsleat' zijn hier zeer geschikt voor.

Verblijfplaatsen van Meervleermuis

Van een ecologische relatie is sprake wanneer Meervleermuizen, die foerageren binnen het Natura 2000-gebied, gebruikmaken van verblijfplaatsen in gebouwen binnen het bestemmingsplangebied. In de bebouwde kom van Wergea is in het verleden een kraamverblijfplaats van Meervleermuis aangetroffen (Haarsma 2008, Biezenaar & Miedema 2011). De kans is daarom groot dat deze of andere verblijfplaatsen van Meervleermuis in het plangebied aanwezig zijn. Bij afbraak van dergelijke gebouwen ontstaat een negatief effect op de populatie en dus een conflict met de Natuurbeschermingswet. Bij sloop of renovatie van potentieel geschikte gebouwen binnen het plangebied moet worden bepaald of verblijfplaatsen van Meervleermuis in de betreffende gebouwen aanwezig zijn.

Vliegroutes van Meervleermuis

Een (bouw)project kan verstoring veroorzaken van vliegroutes binnen het plangebied, die voor Meervleermuizen een verbinding vormen tussen verblijfplaatsen in gebouwen (binnen of buiten het plangebied) en het Natura 2000-gebied. Bij verstoring van dergelijke vliegroutes ontstaat een negatief effect op de populatie en dus een conflict met de Natuurbeschermingswet. Vliegroutes van Meervleermuizen kunnen onder andere worden verstoord door het ontstaan van onderbrekingen (zoals dat optreedt door het dempen van watergangen en de kap van bomenrijen) en door verstoring door licht (zoals door het gebruik van extra (straat)verlichting en andere buitenlampen). Mogelijke vliegroutes van Meervleermuis binnen en nabij het plangebied kunnen aanwezig zijn boven de brede watergangen ('De Wergeaster Feart', 'De Foudering' en 'De Ringsleat'), overige watergangen en mogelijk langs bomen, tuinen en plantsoenen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij deze elementen worden aangetast of verstoord, moet vooraf worden bepaald of er sprake kan zijn van negatieve effecten ten aanzien van vliegroutes van Meervleermuis. Wanneer voldoende rekening kan worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vliegroutes van Meervleermuis, is nader vleermuisonderzoek niet nodig.

Foerageergebied van Meervleermuis

De brede watergangen maken mogelijk deel uit van het foerageergebied van Meervleermuis. Bij aantasting van deze elementen verdwijnt mogelijk een deel van het foerageergebied van Meervleermuis, waardoor de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen ten aanzien van foerageergebied in het geding kan komen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij deze elementen worden aangetast of verstoord (verlichting), moet vooraf worden bepaald of er sprake kan zijn van negatieve effecten ten aanzien van foerageergebied van Meervleermuis.

Conclusie conserverend bestemmingsplan

- Bij versturende werkzaamheden aan gebouwen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van Meervleermuizen worden aangetast.
- Bij ingrijpende werkzaamheden nabij waterpartijen, bomenrijen of plantsoenen, dient te worden voorkomen dat eventueel aanwezige vliegroutes of foerageergebied van Meervleermuis worden aangetast. Hierboven is beschreven welke maatregelen daarbij van

belang zijn. Wanneer daar niet aan kan worden voldaan, is nader onderzoek noodzakelijk naar de aanwezigheid van vliegroutes of foerageergebied van deze soort.

- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Natuurbeschermingswet ten aanzien van de overige aangewezen natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden 'Alde Feanen' en 'Grote Wielen'.

4.2 Flora- en faunawet: beschermde soorten

Licht beschermde soorten

In het plangebied komt een aantal licht beschermde planten- amfibieën- en zoogdiersoorten voor. Voor deze licht beschermde soorten geldt bij de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Eventuele toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde soorten uit de genoemde soortgroepen.

Vissen

Indien in het plangebied ruimtelijke ingrepen plaatsvinden aan oppervlaktewater, ontstaan mogelijk negatieve effecten op het leefgebied van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad en/of de zwaar beschermde Bittervoorn. In dat geval ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet. Voorafgaand aan dergelijke ruimtelijke ingrepen dient te worden vastgesteld of de genoemde vissoorten aanwezig zijn. In het geval dat Bittervoorn wordt aangetroffen, dient voor de ingreep een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Bij aanwezigheid van Kleine modderkruiper of Rivierdonderpad kunnen de werkzaamheden ook worden uitgevoerd volgens een door het ministerie van EZ relevante en goedgekeurde gedragscode. Hiermee wordt een conflict met de Flora- en faunawet voorkomen. Indien werken volgens een gedragscode niet mogelijk is, moet voor deze soorten ook ontheffing worden aangevraagd.

Geconcludeerd kan worden, dat de bestemmingen in het nieuwe plangebied en de meeste ruimtelijke ingrepen, binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan, geen bezwaren zullen opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen. Het is echter noodzakelijk om bij ruimtelijke ingrepen aan oppervlaktewater te laten onderzoeken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van wettelijk beschermde vissoorten. In de praktijk zal dit betekenen dat de watergang dan onderzocht moet worden op de aanwezigheid van wettelijk beschermde vissoorten.

Vogels

Algemeen

Het plangebied is tamelijk divers van karakter en omvat een aantal broedbiotopen, zoals opgaande begroeiing in de vorm van bomen en struiken, bebouwing, oppervlaktewater en agrarisch grasland. Deze verscheidenheid in biotopen biedt broedgelegenheid voor diverse vogels van stad en park. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. De meest zekere optie is het plannen van de werkzaamheden buiten het broedseizoen. Er kan eventueel vooraf aan het broedseizoen worden gestart met de werkzaamheden, waardoor broedpogingen in het werkgebied achterwege zullen blijven door de verstoring die daarvan uitgaat. Ook kunnen vooraf aan het broedseizoen eventueel geschikte broedplaatsen worden verwijderd en dienen broedgevallen verder te worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld zandhopen en kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen. Mochten er toch vogels tot broeden komen die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de verstorende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nesten

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in het plangebied nestplaatsen aanwezig zijn, zoals Huismus, Gierzwaluw, Ransuil of Roek. Indien deze nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. In dat geval treden de volgende stappen in werking. Allereerst moet door een deskundige een 'omgevingscheck' worden uitgevoerd om te bepalen of er voldoende gelegenheid voor de soort is om zelfstandig een vervangende nestplaats te vinden in de omgeving. Indien dit niet het geval is, moet, voor zover dit mogelijk is, een vervangend nest worden aangeboden.

Conclusie vogels

Geconcludeerd kan worden, dat de bestemmingen in het nieuwe plangebied en de meeste ruimtelijke ingrepen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan geen bezwaren zullen opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedvogels uitblijft. Bij ingrepen in het plangebied binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan, waarbij sloop van gebouwen en/of de kap van bomen aan de orde is, dient te worden bepaald of er jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels in het gedrang komen. Als dit het geval is, dan moeten bovengenoemde vervolgstappen worden uitgevoerd.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor alle Bijlage IV-soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Verblijfplaatsen

Door de afbraak van gebouwen, de kap van bomen en/of door andere vormen van verstoring (zoals lichtverstoring) ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet wanneer verblijfplaatsen van vleermuizen daardoor worden benadeeld. Binnen het plangebied zijn hoogstwaarschijnlijk verblijfplaatsen aanwezig. Het kan dan gaan om mogelijke verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Meervleermuis en Laatvlieger. Wanneer het niet zeker is of vleermuisverblijfplaatsen in het geding zijn, is onderzoek naar de aanwezigheid van deze verblijfplaatsen noodzakelijk (zoals dat in paragraaf 4.1 is beschreven voor Meervleermuis).

Vliegroutes

Nieuwe ruimtelijke ingrepen veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen, wanneer deze routes niet worden aangetast. Dit betekent dat lijnvormige landschapselementen die als vliegroute geschikt zijn, worden behouden en dat tevens de lichtverstoring daarvan niet toeneemt. Binnen het bestemmingsplangebied 'Wergea' is er kans op aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen. Ondanks de aanwezigheid van lichtbronnen zijn er veel donkere tuinen, plantsoenen en waterlichamen aanwezig die deel uit kunnen maken van vliegroutes van verschillende soorten vleermuizen.

Foerageergebied

In veel gevallen treedt bij ruimtelijke ontwikkeling geen substantiële aantasting van bestaand foerageergebied op, omdat de meeste vleermuizen die boven land foerageren een uitgebreid foerageergebied hebben en de oppervlakte van de locatie waar de ingreep plaatsvindt, in verhouding daarmee beperkt is.

In het bestemmingsplangebied is foerageergebied aanwezig. Rond de bebouwing, boven de watergangen, in de tuinen en plantsoenen foerageren mogelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. De watergangen maken mogelijk ook deel uit van het foerageergebied van Meervleermuis en Watervleermuis. Bij aantasting van deze elementen verdwijnt mogelijk een deel van het foerageergebied van vleermuizen waardoor de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen ten aanzien van foerageergebied in het geding kan komen. Indien in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar is, veroorzaken de plannen geen conflict met de Flora- en faunawet.

Conclusie vleermuizen

- Bij verstorende werkzaamheden aan gebouwen en/of bomen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen, mits deze niet worden aangetast. Aantasting kan plaatsvinden door lichtverstoring of het wijzigen van aanwezige lijnvormige elementen (bomenrijen, lanen, watergangen). Indien niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, zal vleermuisonderzoek moeten worden uitgevoerd om te bepalen of er sprake is van een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vliegroutes.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen, mits er voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar blijft in de omgeving.

Overige zoogdiersoorten

Steenmarter

De bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan geven in principe geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van de Steenmarter. Wanneer bij ruimtelijke ingrepen in het plangebied gebouwen worden gesloopt of rigoureuze kap- en snoeiwerkzaamheden worden uitgevoerd, kunnen (tijdelijke) verblijfplaatsen van de middelzwaar beschermde Steenmarter verloren gaan. Voorafgaand aan dergelijke ingrepen moet worden vastgesteld of er verblijfplaatsen van deze soort aanwezig zijn. Indien deze soort wordt aangetroffen, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Een dergelijk conflict kan worden voorkomen, door de werkzaamheden uit te voeren volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet wordt gewerkt volgens een gedragscode en/of er zijn in de omgeving geen alternatieve verblijfplaatsen voor de Steenmarter aanwezig, dan dient voor de ingreep een ontheffing volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Andere dan de bovengenoemde ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter.

5. Conclusies

Deze ecologische beoordeling van het nieuwe bestemmingsplan Wergea leidt tot de volgende conclusies:

Gebiedsbescherming

Voortoets volgens de Natuurbeschermingswet

- Bij versturende werkzaamheden aan gebouwen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van Meervleermuizen worden aangetast.
- Bij ingrijpende werkzaamheden of een toename van lichtverstoring nabij waterpartijen of bomenrijen, dient te worden voorkomen dat eventueel aanwezige vliegroutes en foerageergebied van Meervleermuis worden aangetast. In paragraaf 4.1 onder het kopje Meervleermuis is beschreven welke maatregelen daarbij van belang zijn. Wanneer daar niet aan kan worden voldaan, is nader onderzoek noodzakelijk naar de aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebied van deze soort.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Natuurbeschermingswet ten aanzien van de overige aangewezen natuurwaarden van het Natura 2000-gebied 'Alde Feanen' en 'Grote Wielen'.

Overige vormen van gebiedsbescherming

- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming (Ecologische Hoofdstructuur, aangewezen ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied).

Soortbescherming

Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits voorkomen wordt dat verstoring en aantasting optreedt van de volgende soorten:

- Kleine modderkruiper
- Rivierdonderpad
- Bittervoorn
- Broedvogels
- Jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels
- Vleermuizen (verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied)
- Steenmarter

In paragraaf 4.2 is beschreven hoe gehandeld dient te worden wanneer bovengenoemde (potentieel aanwezige) soorten door een initiatief kunnen worden verstoord en/of aangetast.

6. Literatuur

- Biezenaar, P., H. Miedema. 2011. Ecologische basiskaart gemeente Leeuwarden. A&W-rapport 1466. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.
- Brenninkmeijer, A., R.M.G. van der Hut & M. Koopmans 2008. Verspreiding van beschermde vissoorten in Fryslân. A&W-rapport 1029. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Brouwer, T, B. Crombaghs, A. Dijkstra, A. J. Scheper, P.P. Schollema 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe, Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980-2007. Bureau Natuurbalans -Limes Divergens BV, Nijmegen.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2013. Waarnemingenoverzicht 2012. RAVON 51, jaargang 15 nummer 5; 119-132. RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Greve, M.S.E. 2012. Ecologische toetsing bestemmingsplan buitengebied gemeente Leeuwarden. A&W-rapport 1779. Altenburg & Wymenga, Feanwalden
- Haarsma, A.-J., 2008. Meervleermuizen rondom Grou. Rapportage. Batweter onderzoek en advies, Heemstede.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Melis, J. 2012. Werkatlas zoogdieren provincie Fryslân. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Melis, J. & De Jong, R., Koopmans, M. (red.) 2013. Vissen in Fryslân, werkatlas II, verspreiding 1900 - 2012. Wetterskip Fryslân, Altenburg & Wymenga, Fryslân Griem, Leeuwarden.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Geraadpleegde internetsites

www.fryslan.nl

www.rijksoverheid.nl